

**BOSHLANG'ICH TA'LIMDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA TA'LIM
JARAYONLARINI TASHKIL ETISHNING MAQSAD VA VAZIFALARI.**

N.Xudoyberganov

QDPI

G.Abdunazarova Talaba

G.G'ofurova. Uchko'prik tumani 56-maktab

Respublikamizda olib borilayotgan islohotlarning negizida yuqori malakali mutaxassislarning roli benihoya kattadir.

Prezidentimiz ta'kidlaganlaridek: «Ertangi kun yangicha fikrlay oladigan, zamonaviy bilimga ega bo'lgan yuksak malakali mutaxassislarni talab etadi». Bu esa kelajagimizni yaqqol tasavvur etish, jamiyatimizning ijtimoiy-ma'naviy poydevorini mustahkamlash ehtiyojini tug'diradi. Demak, galdagi eng asosiy vazifa: yosh avlodni Vatan ravnaqi, yurt tinchligi, xalq farovonligi kabi olijanob tuyg'ular ruhida tarbiyalash, yuksak fazilatlariga ega, ezgu g'oyalar bilan qurollangan. Komil insonlarni voyaga etkazish, jahon andozalariga mos, kuchli bilimli, raqobatbardosh kadrlar tayyorlashdir.

O'zbekistonning iqtisodiy va ijtimoiy sohalarida yuqori natijalarga erishishi, jahon iqtisodiy tizimida to'laqonli sheriklik o'rnini egallay borishi, inson faoliyatining barcha jabhalarida zamonaviy axborot texnologiyalaridan yuqori darajada foydalanishning ko'lamlari qanday bo'lishiga hamda bu texnologiyalar ijtimoiy mehnat samaradorligining oshishida qanday ahamiyat kasb etishiga bog'liq.

Respublikamizda jamiyatimizni axborotlashtirish maqsadida bir qancha qaror va qonunlar qabul qilindi. Masalan, 1993 yil 7 may va 2003 yil 11 dekabrda "Axborotlashtirish to'g'risida" gi qonun, 2002 yil 30 maydagi "Kompyuterlashtirish va informatsion-kommunikatsion texnologiyalarni qo'llashni yanada rivojlantirish" haqidagi Qaror, 2003 yil 11 dekabrda "Elektron raqamli imzo haqida" gi qonun va 2004 yil 29 aprelda "Elektron xujjat yuritish" haqidagi qonun fikrimizning dalilidir.

Informatsion oqimni ortib borishi kompyuterlarni qo'llashda ko'pgina foydalanuvchilar uchun yagona axborot makonini ta'riflovchi tarmoqlarni tashkil etish taqozo qiladi. Buni butun dunyo kompyuter tarmog'i xisoblanmish Internet misolida yaqqol ko'rish mumkin.

Boshlang'ich ta'lim jarayoniga yangi axborot-kommunikatsiya va pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish, ta'lim muassasalarining o'quv-laboratoriya bazasini mustahkamlash, o'qituvchilar va murabbiylar mehnatini moddiy hamda ma'naviy rag'batlantirishning samarali tizimini shakllantirish hisobiga mamlakatimiz maktablarida kasb-hunar kollejlari, litseylari va oliy o'quv yurtlarida o'qitish sifatini tubdan yaxshilash, zamonaviy axborot va kommunikatsiya texnologiyalari, raqamli va keng formatli telekommunikatsiya aloqa vositalari hamda Internet tizimini yanada rivojlantirish, ularni har bir oila hayotiga joriy etish va keng o'zlashtirish barcha ta'lim muassasalariga ulkan vazifalar qo'yilgan.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish bo'yicha ko'rgazmalar, seminarlar, konferensiyalar, tanlov va viktorinalar, shuningdek boshqa ommaviy tadbirlar o'tkazish, hayotning barcha sohalariga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish, ulardan har bir tashkilot va oilada foydalanishni targ'ib qilish, bolalar, o'smirlar va yoshlar o'rtasida axborot – kommunikatsion texnologiyalari sohasida bilimlar olishni rag'batlantirish, axborot-kommunikatsion texnologiyalar sohasida ishlash va tadbirkorlikning, ayniqsa dasturiy mahsulotlar ishlab chiqishdagi jozibadorligini kuchaytirish, bu bo'yicha aholiga, shu jumladan qishloq joylardagi aholiga Internet-xizmatlar ko'rsatish qiymatini yanada pasaytirish va sifatini yaxshilash, Internet tarmog'ining halqaro kanallariga kirishni bosqichma-bosqich kengaytirib

borish, milliy kontent (axborot resurslari) ni rivojlantirish uchun infratuzilma yaratish, yo'ldosh aloqa tizimlaridan foydalangan holda Internet-kanallar zahirasi va ularni kengaytirishni ta'minlash, qishloq joylarda ma'lumotlarni uzatishning simsiz keng polosali tarmog'ini kengaytirish, Internet-xizmatlar ko'rsatish imkoniyati bilan birgalikda O'zbekiston Respublikasida raqamli TV ko'rsatuvlarni rivojlantirish, aholining o'quv yurtlari kompyuter sinflari va Internet tarmog'idan jamoatchilik foydalanish punktlari bazasida axborot texnologiyalari asoslariga o'qitish tizimini tashkil etish, axborot – kommunikatsion texnologiyalari asoslariga o'qitish bo'yicha kompakt disklarda o'quv multimedia taqdimot materiallari tayyorlash va tarqatish kabi vazifalar qo'yilgan.

Zamonaviy jamiyatda insonning ishlab chiqarish faoliyati umumlashgan ishlab chiqarish (UICH) doirasida kechmokda. UICH bir-biri bilan uzviy boglik fizik (moddiy) xamda axboriy-mantikiy kislardan iborat. Ishlab chiqarishning axboriy-mantikiy kismiga kuch bergan mamlakatlar yukori ish unumdorligi va zamonaviy, xaridorgir maxsulotlar ishlab chiqarishga erishganliklari ma'lum. Axboriy-mantikiy ishlab chiqarish (AMICH)ning resurslari asosini axborot, mexnat vositalarini esa xisoblash texnikasi, uning dasturiy ta'minoti, axborot texnologiyalari va boshkalar tashkil kiladi. Mexnat vositalari xamda akliy mexnatni sarf kiluvchi, tajriba va bilimga ega insonlar AMICHning ishlab chiqarish kuchlarini tashkil kiladi. AMICHning maxsuloti abstrakt ob'ekt (axborot, model) iste'mol predmeti sifatida namoyon bulmokda.

Ishlab chiqarish doirasidagi XX asrda yuz bergan uzgarishlar AMICHning paydo bulishi va uning axamiyatining oshib borishi bilan boglikdir. Binobarin, UICHning umuman unumdorligining oshishi avtomatlashtirish, shu jumladan, AMICHni avtomatlashtirish bilan boglik deb karalishi zarur. SHu bois mexnat unumdorligi kup jixatdan informatikaga boglikdir.

Xisoblash texnikasi va aloka vositalarining keng rivojlanishi axborotni ilgari xayolga xam keltirib bo'lmaydigan xajm va tezkorlikda yigish, saqlash, qayta ishlash va uzatish, ya'ni avtomatlashtirilgan xolda ishlov berish imkoniyatini yaratib berdi. Axborot texnologiyalari tufayli insonning faoliyati, uning kundalik muloqot soxasi dunyo sivilizatsiyasi ishlab chiqqan tajriba, bilimlar va ma'naviy qadriyatlarni jalb etish hisobiga chindan ham bexad kengaymoqda. Bu esa uz navbatida jamiyatning yukori darajada axborotlashgan bulishini talab etadi.

Axborotlashgan jamiyat xaqida olimlar turlicha fikr yuritadilar. Masalan, yapon olimlarining xisoblashicha, axborotlashgan jamiyatda kompyuterlashtirish jarayoni odamlarga ishonchli axborot manбайдan foydalanish, ishlab chiqarish va ijtimoiy soxalarda axborotni kayta ishlashni avtomatlashtirishning yuqori darajasini ta'minlashga imkon beradi. Jamiyatni rivojlantirishda esa xarakatlaniruvchi kuch moddiy maxsulot emas, balki axborot ishlab chiqarish bo'lmog'i lozim.

Axborotlashgan jamiyatning moddiy va texnologik negizini kompyuter texnikasi va kompyuter tarmoqlari, axborot texnologiyalari, telekommunikatsiya aloqalari asosidagi turli xil tizimlar tashkil etadi.

Axborotlashgan jamiyat — jamiyatning ko'pchilik a'zolari axborot, ayniqsa, uning oliy shakli bo'lmish bilimlarni ishlab chiqarish, saqlash, qayta ishlash va amalga oshirish bilan band bo'lgan jamiyatdir.

Axborotlashgan jamiyatga o'tishda kompyuter va telekommunikatsiya axborot texnologiyalari negizida yangi axborotni kayta ishlash sanoati yuzaga keladi.

Bugungi kunda tezkor va ishonchli axborot manbai sifatida internet yuzaga keldi. Axborot olami tarakkiyotida keskin o'zgarishlar ro'y berdi va yangi axborot texnologiyalari yuzaga keldi. Internet xaqida, uning imkoniyatlari va elektron pochta xaqida oxirgi paytlarda ko'p gapirilmoqda. «Kompyuter» va «internet» atamalari kundalik ommabop atamalarga aylanmoqda.

Internet –bu yagona standart asosida faoliyat ko'rsatuvchi jaxon global kompyuter tarmogidir. Uning nomi «tarmoqlararo» degan ma'noni anglatadi. U maxalliy (lokal) kompyuter

tarmoqlarni birlashtiruvchi informatsion tizim bo'lib, uzining aloxida axborot maydoniga ega bulgan virtual tuplamdan tashkil topadi.

Zamonaviy kompyuter va axborot texnologiyalarini iqtisodiyot, fan va ta'limning barcha soxalariga keng joriy etish, xalqaro axborot tizimlariga, shu jumladan, «Internet»ga kirib borishini kengaytirish, yuqori malakali programmalovchi mutaxassislar tayyorlash darajasini oshirish masalasi davlat siyosati darajasiga ko'tarildi.

Internet quyidagi imkoniyatlari bilan afzaldir, bu – informatsiyaga ega bo'lish, yangiliklar bilan tanishish, bilimga ega bo'lish, o'qish, ilgor texnologiyalar va tajribalar bilan tanishish, ish munosabatlarini tezda xal qilish, sherik va buyurtmachilarni nazorat qilish, iste'molchining talabi va muammolarini bilish, haxsulot bahosini nazorat qilish imkoniyatlaridir.

Bularning barchasi boshlang'ich ta'lim samaradorligini oshirishga bevosita bog'liqdir. Shu bilan birga yuqoridagi masalalarni hal qilish avvalo boshlang'ich ta'limni bilan ham bevosita bog'liqdir

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Sh.M.Mirziyoyev. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. T. O'zbekiston. 2017-y.
2. O'zbekiston Respublikasining "Talim to'g'risida"gi Qonuni 2020-yil 24-sentabr.
3. O.Q.Tolipov, M.Usmonxo'jayeva "Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari" T-"FAN" 2006-yil.
4. J.G'.Yo'ldoshev, F.Yo'ldosheva, G.Yo'ldosheva "Interfaol talim -sifat kafolati" Toshkent-2008-yil.
5. Mustaqil talim — talim samaradorligini oshirish omili. "Xalq talimi" jurnali. 1997 T.
6. Raxmankulova N., Mirzanazarova S. DIDAKTIK OYINLAR-BILISHGA QIZIQISHNI UYGOTISH VOSITASI //International journal of conference series on education and social sciences (Online). – 2022. – T. 2. – №. 1.
7. Rakhmonkulova N. K. The Importance of Solving Mathematical Problems in Primary Grades //International Journal of Innovative Research in Science, Engineering and Technology.
8. Rahmankulova N. X. Formation of a Scientific Worldview in Children of Primary School Age //World of Science: Journal on Modern Research Methodologies. – 2023. – T. 2. – №. 3. – S. 41-46.